

Od redakcji

Tom 21 *Linguistica Copernicana* zawiera dwanaście artykułów naukowych oraz trzy wspomnienia o zmarłych językoznawcach. Jak większość dotychczasowych numerów czasopisma, cechuje się dużym zróżnicowaniem tematycznym. Publikowane teksty reprezentują rozmaite działy językoznawstwa, a przedmiotem dociekań autorów z ośrodków krajowych i zagranicznych są różne języki, choć tradycyjnie dominuje jako obiekt badań współczesna polszczyzna.

Studium autorstwa Axela Holvoeta (Uniwersytet Wileński) poświęcone jest konstrukcjom zwrotnym w języku polskim, w których obiekt nieposiadający wykładnika w konstrukcji nierozszerzonej (np. *tłumaczyć się* = *tłumaczyć swoje decyzje*) zostaje wprowadzony w postaci frazy zależnej (np. *tłumaczyć się ze swoich decyzji*). Autor dowodzi, że wbrew obecnemu w literaturze przedmiotu pogładowi konstrukcje tego typu nie są antypasywne, lecz reprezentują leksykalnie ograniczony podtyp konstrukcji zwrotnej w sensie właściwym.

Maciej Grochowski (Instytut Języka Polskiego PAN) opisuje opozycję między imiesłowami przymiotnikowymi biernymi a przymiotnikami intratekstualnymi systemowo, stawiając tezę o homonimii w klasie badanych jednostek i pokazując, że przymiotniki intratekstualne systemowo i homonimiczne z nimi imiesłowy przymiotnikowe mają różne właściwości syntaktyczne. Dokładniejszej analizie został w artykule poddany przymiotnik intratekstualny *określony*. Uzasadnia się hipotezę, że *określony* jest jednostką nienacechowaną z punktu widzenia kwantyfikacji referencyjnej.

Andrzej Bogusławski (Uniwersytet Warszawski) w artykule „Polska i rosyjska jednostka języka: jednoznaczne implikacyjne *a*” poddaje tytułowe wyrażenie analizie semantycznej (wraz z wywoдем formalnym)

pokazującej, że jest to wyrażenie monosemiczne, we wszystkich możliwych (wskazanych eksplicytnie) kontekstach składniowych niosące sens implikacyjny, przy czym, w przeciwieństwie do (również implikacyjnego) *i*, poprzednik obejmuje dodatkowo prawdziwość tautologii $\alpha \vee \sim \alpha$ (bez jej odrębnego stwierdzania). W kolejnych częściach artykułu przedstawione są krytyczne komentarze dotyczące opisu *a* w polskiej literaturze przedmiotu, obserwacje porównawcze na temat *i*, *a* na tle słowiańskim i ogólnojęzykowym oraz uwagi o roli pol. i ros. opozycji *i* vs. *a* w teorii relatywizmu językowego.

W niniejszym tomie publikujemy także dwa drobniejsze szkice semantyczno-metodologiczne Andrzeja Bogusławskiego. Tematem pierwszego jest tzw. impresjonizm, który bywa podstawą pochopnych decyzji semantycznych, przeciwstawiony postawie nazwanej antyimpresjonizmem. Jako przykład posłużyły autorowi tytułowe układy *co _ też przyszło do głowy*, *co _ też strzeliło do głowy*: zawarta w *Słowniku języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego nieprecyzyjna charakterystyka semantyczna tych wyrażen jako ucieleśnienie impresjonizmu została przeciwstawiona właściwemu wyodrębnieniu jednostek języka i skrupulatnemu wydobyciu ich istotnych cech semantycznych. Tematem drugiego szkicu Andrzeja Bogusławskiego jest *potępienie* – wskazując na mankamenty opisu zaproponowanego w tym samym słowniku, badacz pokazuje konieczność fundamentalnego odróżniania znaczeń wyrażen języka ogólnego od kształtowo identycznych z tymi wyrażeniami (stąd często mylonych) jednostek subkodów specjalistycznych, w tym subkodu religijnego.

W centrum zainteresowań artykułu Marioli Wołk (UWM w Olsztynie) znajdują się przymiotniki *odrębny*, *oddzielny* i *osobny*. Celem przeprowadzonych analiz, sytuujących się w nurcie semantyki strukturalnej, jest rozstrzygnięcie, jakie relacje semantyczne zachodzą między opisywanymi jednostkami.

Przemysław Megger (UW) w artykule o *nawet* stawia hipotezę, że w kontekstach składniowych z przymiotnikami, przysłówkami lub niektórymi liczebnikami i czasownikami semantycznie stopniowalnymi można uznawać ten leksem nie za partykułę, a za operator gradacji.

Artykuł Katarzyny Doboszyńskiej-Markiewicz (UKSW) ukazuje problem egocentrycznej natury języka oraz mechanizmy ujawniania mówiącego „ja” na różnych poziomach systemu: w kategoriach gramatycznych,

strukturze tematyczno-rematycznej i jednostkach metatekstowych. Autorka widzi w tym zakresie potrzebę współpracy językoznawców i specjalistów od komunikacji.

Mariana Budu (Uniwersytet Stambulski) i Kamil Stachowski (Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Stambulski) prezentują wyniki badań materiałowych dotyczących zapożyczeń tureckich (i szerzej orientalnych) w polszczyźnie, wskazując, że przynajmniej kilkudziesięciu z nich nie można uznać za turcyzmy w ścisłym sensie, gdyż zostały zapożyczone z języka rumuńskiego.

Michael Knüppel (Liaocheng University, Chiny) w publikowanym tu artykule odsłania arkana sporu na temat tzw. hipotezy etrusko-turkijskiej, toczonego w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku przez dyplomatkę Adile Aydę i turkologa Talâta Tekina, prowadzonego w języku tureckim, a więc nieznanego szerszemu kręgowi lingwistów. Autor zamieszcza niepublikowane dotąd niemieckie tłumaczenia trzech tekstów wspomnianych tureckich badaczy wraz z komentarzem, przedstawiając jednocześnie szerokie tło dyskusji.

Artykuł Anny Abramovej (Uniwersytet w Klagenfurcie) i Jevhenii Lytvyszko (Uniwersytet Karola Ossietzky'ego w Oldenburgu) poświęcony jest badaniom socjolingwistycznym, których przedmiotem jest związek między biografią językową użytkowników tzw. surżyka a ich repertuarem językowym. Badania zostały przeprowadzone na południu Ukrainy w latach 2020–2022.

Ostatni z publikowanych w niniejszym tomie artykułów – autorstwa Marty E. Strukowskiej (Politechnika Poznańska) – przedstawia wyniki badań z pogranicza lingwistyki i nauk społecznych. Jego przedmiotem jest zagadnienie inności / obcości (ang. *otherness*) w dyskursie medialnym na temat wojny rosyjsko-ukraińskiej opisywane z perspektywy systemowo-funkcjonalnej.

Zespół redakcyjny dziękuje wszystkim Autorom za to, że wybrali czasopismo *Linguistica Copernicana*, by podzielić się wynikami swoich badań. Szanownym Recenzentom dziękujemy za wnikliwe oceny i uwagi krytyczne, które – jako cenny i nieodzowny element dyskursu naukowego – niezmiennie przyczyniają się do poprawy merytorycznej zawartości czasopisma.

Szczególne podziękowania zespół redakcyjny kieruje do Profesora Macieja Grochowskiego, pomysłodawcy i twórcy czasopisma *Linguistica Copernicana*, który pełnił funkcję redaktora naczelnego przez piętnaście lat, sprawując merytoryczny nadzór nad dwudziestoma tomami. W tym roku Profesor Grochowski podjął decyzję o przekazaniu roli głównego redaktora następcy, pozostając jednak w zespole redakcyjnym, by służyć swoim wieloletnim doświadczeniem.

W styczniu 2024 roku pożegnaliśmy z wielkim żalem Profesor Krystynę Kallas, wybitną badaczkę współczesnej polszczyzny, nauczycielkę i opiekunkę wielu uznanych dziś językoznawców, a także współpracowniczkę zespołu redakcyjnego naszego czasopisma. W maju bieżącego roku odszedł od nas na zawsze światowej sławy lingwista rosyjski, Jurij D. Apresjan. W niniejszym tomie publikujemy wspomnienia o obojgu zmarłych uczonych – Maciej Grochowski i Andrzej Bogusławski podzielili się swymi wspomnieniami o Juriju Apresjanie, Andrzej Moroz napisał wspomnienie o Krystynie Kallas.

Adam Dobaczewski

W listopadzie 2024 roku